

Isaac Asimov - Semmiért semmit

A helyszín a Föld volt. Nem mintha a csillaghajón utazó lények úgy gondoltak volna rá, mint a Földre. Számukra nem volt más, mint a komputerük memóriájában őrzött szimbólumok sorozata. Egy, a galaxis központját jelentő fekete lyuk és az ő anyabolygójuk között húzódó vonalhoz képest bizonyos helyzetben lévő csillag harmadik bolygója volt, és a rá jellemző sebességgel mozgott a pályáján.

Megközelítőleg Kr. e. 15 000 körül járhatott az időszámítás.

A csillaghajón utazó lények természetesen ügyet se vetettek az időszámításra. Az ő szemükben ez csak egy bizonyos időpillanat volt a saját rendszerük időkonceptiójához viszonyítva.

A csillaghajó kapitánya egyszer csak eléggé ingerülten megszólalt:

- Ez csak időpocsékolás: A bolygó nagyjából fagyott. Távozzunk innét.

A hajó fölfedezője csöndesen válaszolta neki: - Nem, kapitány! - És ez volt a döntő.

Amíg a hajó az űrben vagy úticélja felé száguldva a hipertérben tartózkodott, a kapitány volt mindenható ura. De abban a pillanatban, hogy egy bolygó körüli pályára állt, a felfedező volt az utolsó szó. Ő ismerte a, világokat. Ez volt a hivatása.

Ez a fölfedező különben is rendíthetetlen helyzetben volt. Olyasmivel rendelkezett, sorit a biztos nyereséget hozó üzlet iránti érzéknek nevezhetnénk: Az ő, kizárólag az ő érdeme volt, hogy ez a bizonyos csillaghajó három "Kiváló Eredmény" érdemrendet szerzett az utóbbi három küldetése alkalmával. Három útért - hármat!

Így tehát amikor a fölfedező azt mondta: "nem!", a kapitány még csak nem is álmodhatott "igen"-ről. Abban a valószínűtlen eset a mégis megpróbálkozna vele, a legénység biztosan föllázadna ellene. A "Kiváló Eredmény" érdemrend a kapitány számára egy kedves, dekoratív érem, amelyet kiakaszthat a központi szalonban, a legénység számára viszont tekintélyes bérkiegészítést, s ami még annál is vonzóbb, pótszabadságot és nyugdíjjárulék-hozzájárulást jelent. A fölfedező pedig már háromszor megszerezte nekik mindezt. Három esetből háromszori

Most is megjegyezte:

- Egyetlen különleges világot sem hagyhatunk megvizsgálatlanul.

- Ebben itt ugyan mi a különleges? - kérdezte a kapitány. - Az előzetes szondázás intelligenciát jelez. Méghozzá egy fagyos bolygón.

- De hát ez egyáltalán nem példa nélküli!

- A megjelenési módja valahogy különös. - A fölfedező láthatóan feszengett... - Nem tudom pontosan, miért, de az élet és az intelligencia megnyilvánulásai valahogy különlegeseek. Alaposabban körül kell itt néznünk!

Ezzel persze el is dőlt a kérdés. A galaxisban legalább félmilliárd világ létezett, ha csupán a napokhoz kapcsolódókat tekintjük. Adjuk hozzá az űrben szabadon vándorlókat, és a szám nyomban akár meg is tízszeresződhet.

Nem volt olyan csillaghajó, amely akár számítógépek segítségével is valamennyit ismerhette volna. Viszont egy tapasztalt fölfedezőnek kivételes, a többiek számára csodás Intuíciókkal rá kell éreznie a rendkívüli dolgokra. Hiszen áttanulmányozta elődei beszámolóit, végtelen számú összefüggést átgondolt, és föltehetően még álmában is statisztikai adatokkal játszadozik.

- Teljes, a komplex programnak megfelelő kutatóegységeket kell kiküldenünk - jelentette ki a fölfedező.

A kapitányt elöntötte a düh. A teljes program lassú, hetekig eltartó vizsgálatokat jelent,

iszonyú költségek mellett.

- Elkerülhetetlenül szükséges ez? - kérdezte, és az adott körülmények között ez volt a legtöbb, amit tiltakozásképpen mondhatott.

- Valószínűnek tartom - válaszolta a fölfedező, annak a magabiztosságával, aki tudja, hogy még a sóhajtása is parancs.

A kutatóegységek pontosan azzal tértek vissza, amit a kapitány várt, mégpedig a legnagyobb részletességgel. Intelligens faj él odalent, amely - legalábbis a felszínes megfigyelések alapján - emlékeztet a galaxis ötödik karjának belső vidékein ismeretes alacsonyabb rendű fajtákra. Nem különösebben szokatlan, de a mentológusok számára kétségtelenül érdekes.

És ezek az intelligens lények még csupán a műszaki ismeretek első fokán állnak, iszonyú távolságban mindattól, ami bármilyen mértékben hasznos tehet.

Ezt a kapitány ki is mondta, alig leplezve megkönnyebbülését, ám a jelentéseket lapozgató fölfedező arca rezzentelen maradt.

- Különös! - dörmögte, majd kérte, hogy kerítsék elő a kereskedőt.

No, ez azért már igazán sok volt. Egy kapitánynak sohasem szabad megbántania egy kiváló fölfedezőt, de azért mindennek megvan a maga határa.

- Ugyan, mi célból, fölfedező? - kérdezte a kapitány, igyekezve legalábbis az udvariasság, ha nem is a barátságosság keretei között megtartani az érintkezést.

- Mire számíthatunk ezen a szinten?

- Eszközöket használnak - mormolta a fölfedező elgondolkodón.

- Kő-, csonti faeszközök vannak! Vagy ami ezen a bolygón ezeknek megfelel. És ez minden. Az egyszer biztos, hogy ebből semmi hasznunk nem származik.

- Mégis van valami különös a megjelenési módjukban! - Megtudhatnám, mi légyen az, fölfedező?

- Ha tudnám, hogy mi az, kapitány akkor már nem lenne különös, és nekem nem is kellene földérenem. De igazán, kapitány, ragaszkodnom kell a kereskedő jelenlétéhez.

A kereskedő legalább annyira föl volt háborodva, mint a kapitány, de neki nem kellett titkolnia. Az ő szakmája végül is legalább olyan jelentős volt a csillaghajón; mint bárki másé" saját maga (és még néhányuk) véleménye szerint pedig éppen olyan fontos és lényeges, mint magáé a fölfedezőé.

A kapitány kormányozza a csillaghajót, a fölfedező a legcsekélyebb nyomok alapján föl kutatja a használható civilizációkat, végül a kereskedő és csapata az, aki szemtől szemben találkozik az idegenekkel, tudatukból és kultúrájukból kihámozza, mi használható, és ad nekik viszonzásul valamit, ami az ő hasznukra válhat.

Ez pedig mindig komoly kockázatot jelentett. Az idegenek környezetét ugyanis nem volt szabad megzavarniok. Az idegenek tudatában semmi kárt nem tehettek, még saját életük védelmében sem. Mindennek megvolt az indoka kozmikus méreteken, és a kereskedők meg is kapták méltó jutalmukat a vállalt kockázatért, de minek vállalnának fölösleges és haszontalan kockázatot?

A kereskedő tehát így vélekedett:

- Nincs ott semmi. A kísérleti adatok szerintem azt mutatják, hogy itt félig intelligens állatokkal van dolgunk. Fölhasználhatóságuk a nullával egyenlő. A veszély ugyanakkor óriási. Mi jól tudjuk, hogyan bánjunk a valóban intelligens idegenekkel, akik nagyon ritkán veszélyeztetik a kereskedők csapatait: De ki tudja, hogyan reagálnak majd ezek az állatok? Az pedig közismert, hogy mi még csak nem is védekezhetünk velük szemben.

Mire a fölfedező:

- Ezek az állatok, ha ugyan nem többek, figyelemreméltóan alkalmazkodtak a jégvilághoz. Akadnak zavaros mozzanatok az itteni jelenségek között, amelyeket nem értek igazán, de

határozott véleményem, hogy nem lesznek veszedelmesek, sőt még hasznosnak is bizonyulhatnak. Érzem, hogy méltóak a közelebbi tanulmányozásra.

- Ugyan, mit kaphatunk egy kőkorszaki kultúrától? - erősködött a kereskedő.

- Épp a te dolgod, hogy ezt kiderítsd!

A kereskedő szomorúan gondolta magában: Hát persze, ez a dolog lényege... csak nekünk kell kideríteni!

Nagyon jól ismerte a csillaghajó-expedíciók történetét és céljait. Volt idő, jó millió évvel ezelőtt, amikor nem voltak kereskedők, fölfedezők vagy kapitányok, csupán kibontakozó tudatú állatok és az ő kőkorszaki ismereteik... nagyon hasonlóak azokéhoz az állatokéhoz, akiknek világa körül éppen keringtek. De milyen lassú az előrehaladás, milyen fájdalmasan lassú a belső fejlődés, mire elérhetővé válik a harmadik szintű civilizáció! Akkor azután megindultak a csillaghajók és a kultúrák kölcsönös megtermékenyítésének folyamatai. Akkor kezdődött az igazi haladás.

A kereskedő így szólt:

- Tiszteletem a tiéd, fölfedező. Nagyra értékelem ráérző tapasztalatodat, de vajon hajlandó vagy-e az én gyakorlati tapasztalataimat figyelembe venni? Semmi lehetőség nincs arra, hogy egy harmadik szint alatti civilizációból bármi számunkra hasznosat merítsünk.

- Ez általánosítás - felelte a fölfedező -, amely lehet igaz is meg nem is.

- Minden tiszteletem mellett, fölfedező, ez valóban igaz. De ha azok a félig állatok mégis nyújthatnának nekünk valami hasznosat, ami számomra teljesen elképzelhetetlen, ugyan mit adhatnánk mi cserébe nekik?

A fölfedező nem szólt semmit.

A kereskedő felbátorodva folytatta:

- Ezen a szinten egy kezdetleges értelem képtelen elfogadni bármilyen külső ösztönzést. A mentológusoknak ez az egyöntetű véleménye, és az én tapasztalatom is ezt támasztja alá. A fejlődésnek belső indíttatásúnak kell lennie, legalább a második civilizációs szint eléréséig. És ha kapunk valamit, viszonznunk kell valamivel... semmit sem vehetünk el semmiért!

Itt közbeszólt megint a kapitány:

- Ebben persze van némi igazság. Ha ezt az értelmet fejlődésre ösztönözzük, később visszatérhetünk, hogy learassuk a sikert.

- Engem nem érdekel a dolog értelme - vágott közbe a kereskedő türelmetlenül. - Ez az én hivatásom hagyományainak szerves része. Soha, semmi körülmények között sem keltünk zavart, és mindig adunk valamit azért, amit elveszünk. De itt nincs semmi, amit elvehetnénk, de ha mégis találnánk valamit, a világon semmink sincs, amit adhatnánk érte. Csak az időt vesztegetjük.

A fölfedező megcsóválta a fejét.

- Csak, arra kérlek, kereskedő, hogy keress föl valami népesebb központot. Ígérem, visszatérfed után elfogadom a döntésedet.

És megint csak ez volt a döntő szó.

A kis kereskedelmi komp két napig cikázott a bolygó felszíne fölött, keresve a műszaki fejlettség valamely elfogadható jelét. Nem találtak semmit.

A teljes körű földérítés évekig eltartott volna, de aligha érte volna meg. Valószínűtlen föltételezés volt, hogy magasabb szintű kultúrát fedeznek föl. A fejlettebb műveltség mindig a felszínre törekedett, mivel nem volt érdemleges ellensége. A kereskedők tapasztalata azt bizonyította mindenütt.

Szép volt ez a bolygó, még így, félig fagyottan is. Fehér, kék és zöld színekben pompázott. Vad volt, rideg és mégis változatos. Durva és érintetlen.

De nem a kereskedő dolga volt a szépség értékelése, s ezért türelmetlenül hessegette el magától az ilyesféle gondolatokat. Amikor az alárendeltjei valami ilyesmivel álltak elő,

röviden végzett velük.

- Itt leszállunk - jelentette ki.

- Úgy látszik, ez a helyi intelligencia jelentős méretű koncentrációja. Jobb esélyünk nemigen lehet.

Helyettese tovább kételkedett:

- De ezzel is mit kezdhetünk, mester?

- Rögzíthetitek - felelte a kereskedő. - Jegyezzetek föl minden állatot, értelmet és értelem nélkülit és bármely tárgyat, amit készítenek. És legyen minden följegyzés holografikus.

- Máris látjuk... - kezdte a helyettes.

- Mi máris látjuk - vágott közbe a kereskedő -, de olyan dokumentumokra van szükségünk, amelyek eltántoríthatják fölfedezőnket a képzelgéseitől, különben örökre itt rekedünk.

- Ő nagyon jó fölfedező - vetette közbe a csapat egyik tagja.

- Valamikor jó fölfedező volt - felelte a kereskedő -, de vajon az maradhat-e mindörökké?

A sikerei talán túlságosan nagy önhittséget adtak neki. Ezért kell meggyőznünk őt a valóságról... ha lehetséges:

A kompból kiszállva természetesen védőöltözéket viseltek.

A bolygó légköre megfelelő lett volna számukra, de a szabad felszín durva szelei nagy kellemetlenségeket jelenthettek volna, még ha a levegő és a hőmérséklet tökéletes is... ami távolról sem volt így. A gravitáció túl nagyra bizonyult, hasonlóan a fény intenzitásához, de ezt azért nem volt olyan nehéz elviselniük.

A rongyos állatbőrbe öltözött intelligens lények vonakodva visszahúzódtak közeledtükre, és a távolból pislogtak rájuk. A kereskedő számára ez megkönnyebbülést jelentett. A harci szándék hiányának csak örülhettek azok, akiknek megtiltották, hogy egyáltalán védekezzenek.

A kereskedő és csapata nem próbálkozott közvetlen kapcsolatfölvétellel vagy barátságos mozdulatokkal. Ki tudhatná, melyik mozdulatot tekinti barátságosnak egy idegen? Ehelyett a kereskedő tudatmezőt gerjesztett, és megtöltötte azt az ártalmatlanság és a békés szándék rezgéseivel. Most már csak abban kellett reménykednie, hogy a lények tudatmezeje is elég fejlett annak fölfogására.

Valószínűleg így is volt, mivel páran visszassompolyogtak, és mozdulatlanul, bár rendkívül kíváncsian bámultak rájuk. A kereskedőnek úgy tűnt, hogy menekülő gondolatait is érzékeli, de ez valószínűtlen lett volna alacsonyrendű lények esetében, ezért nem is nyomult utánuk.

Ehelyett lelkiismeretesen nekilátott a növényzet holografikus rögzítésének, egy arra vetődött növényevő csorda fölvételének. A csorda aztán veszélyt érezve tovaszáguldott. Egy nagyobb állat egy pillanatig szembefordult velük, fölillantva fehér fegyvereit az első részén nyíló üregből... azután eloldalgott.

A kereskedő egész csapata hasonlóképpen ügyködött: módszeresen végi ásztózták, a vidéket.

A rendkívüli meglepetés és rácsodálkozás olyan hirtelen következett be, hogy alig érték fel ésszel.

- Mester! Ide! Jöjj gyorsan!

A pontos irányt nem ismerve a kereskedőnek a sugarat kellett követnie, amely egy kiálló sziklák által ernyőzött üreg felé vezetett.

A legénység többi tagja is arrafelé igyekezett, mégis a kereskedő ért oda először.

- Mi az? - kérdezte a főnök.

Helyettese öltözékének sugárzó fénykörében állt a hegyoldalba mélyen benyúló üreg szájánál.

A kereskedő körültekintett.

- Ez itt egy természetes üreg, nem mesterséges alkotás. - Igen, de nézz ide!

A kereskedő odatekintett, és kövé dermedt. Azután dörgedelmes parancsot adott ki, hogy

mindenki maradjon távol a helyszíntől.

Majd megkérdezte:

- És ez mesterséges eredetű?
- Igen, mester. Sőt azt is láthatod, hogy csak részben készült el.
- De ki csinálhatta?

- Ezek a lények odakint. Az intelligens lények. Egyik éppen itt dolgozott, amikor beléptem. Itt van a fényforrása is... valami égő növénydarab. Ezek pedig az eszközei.

- És ő maga hol van?
- Elmenekült.
- A maga valóságában láttad?
- Még föl is vettem.

A kereskedő eltöprengett. Azután fölemelte a tekintetét.

- Láttál valaha bármi hasonlót?
- Soha, mester.
- Vagy legalább hallottál ilyesmiről?
- Nem, mester.
- Megdöbbenő!

A kereskedő képtelen volt arra, hogy elfordítsa tekintetét a jelenségről, mire a helyettese csöndesen megszólította:

- Mester, most mit tegyünk?
- Hogyan?
- Ez biztosan meghozná a hajónknak a negyedik kitüntetést is.
- Biztosan - dörmögte a kereskedő bánatosan -, feltéve, ha elvihetnénk.

Ekkor a helyettese szólt közbe tétován: - Én már rögzítettem is.

- Ugyan, mi hasznunk belőle? Nincs semmink, amit cserébe adhatnánk érte.
- De ez a holmijuk máris a miénk. Adjunk érte nekik akármit!

A kereskedő indulatosan mondta:

- Miről beszélsz? Túlságosan primitívek ahhoz, hogy bármi tőlünk származó dolognak hasznát vehetnék. Még legalább egymillió év kell hozzá, hogy egyáltalán hasznát vehessék valami kívülről származó ötletnek. Meg kell semmisítenünk azt a fölvetelt.

- De akkor is tudunk a dologról, mester)

- Nos, akkor sohasem beszélhetünk róla. A mi szakmánknak is megvannak a hagyományai és erkölcei. Te is jól tudod: semmiért semmit!

- Még ezt sem? - Még ezt sem.

A kereskedő szigorú, kérlelhetetlen arckifejezésébe keserűség vegyült, és "még ezt sem!" kiáltása ellenére határozatlanul állt az üregben.

Helyettese átérezte a helyzetet.

- Próbáljunk adni nekik valamit, mester! - De mi haszna lenne?
- De mi bajt okozhatna?

A kereskedő megszólalt:

- Előkészítettem egy bemutatót az egész hajó számára, de először neked kell megmutatnom, fölfedező, mély tisztelettel és elnézést kérve akadékoskodásomért. Neked volt igazad. Valóban van valami különös ebben a bolygóban. Bár az itteni intelligencia éppen csak megüti az első szint mértékét, és a hozzá kapcsolódó technológia is rendkívül kezdetleges, mégis kialakítottak valamit, amivel mi sohasem rendelkezünk, s amivel tudomásom szerint más világokon sem találkoztunk sohasem.

A kapitány feszengve dörmögte maga elé:

- El sem tudom képzelni, mi lehet az. - Tisztában volt velem, hogy a kereskedők néha túlbecsülik leleteik értékét, ezzel is növelni akarják saját jelentőségüket.

A fölfedező nem szólt semmit. Kettejük közül ő érezte magát kényelmetlenebbül.

- Egy vizuális művészeti formáról van szó - mondta a kereskedő.
- Valamiféle színek játékaról? - találgatta a kapitány.
- És formákéról... de a legmeglepőbb eredménnyel. - Beállította a holografikus vetítőt.
- Nézzétek!

Az előttük vibráló térben megjelent egy csordányi állat: nagy testű, bozontos, kétszarvú, négy lábú lények. Megriadtak, futásnak eredtek, patáikkal porfelhőt kavartak.

- Ocsmány objektumok - mormolta a kapitány.

A holofölvétel megállította, mozdulatlaná dermesztette a csordát. Kinagyította a képet, míg egyetlen állat töltötte be a teljes látómezőt. Busa fejét leszegte, orrlyukai kitágultak.

- Figyeljétek meg ezt az állatot! - szólt a kereskedő. Most, pedig ezt a mesterséges kompozíciót, amelyet olaj és színes ásványok kezdetleges elegyének segítségével egy barlang mennyezetére mázolván találtunk.

És ismét megjelent előttük! Nem pontosan a holofölvételen szereplő állat... síkban ábrázolva, de életszerűen.

- Micsoda figyelemre méltó hasonlatosság - álmélkodott a kapitány.

- Mit figyelemre méltó! - szólt közbe a kereskedő. - Egyenesen kifinomult. És tucatjával vannak ott hasonló alakok. Különböző testtartásban... sokféle állat... A hasonlóság túlságosan is szembeötlő, hogysen véletlen lehessen. Gondolatok csak az elképzelés merészségére: színeket helyeznek el vonzó alakzatokban és kombinációkban, mégpedig úgy, hogy a szemet megtévesztve azt a gondolatot ébreszti a szemlélőben, mintha valóságos tárgyat látna maga előtt. Ezek a teremtmények olyan művészetet fejlesztettek ki, amely magát a valóságot tükrözi vissza! Ez ábrázoló művészet... gondolom, nevezhetjük így. És ez még nem is minden. Háromdimenziós megnyilvánulásaira is bukkantunk. - Ezzel a kereskedő szürke kőből és halványsárga csontból készült tárgyak sorát helyezte társai elé.

- Ezek is nyilvánvalóan a valóságot kívánják ábrázolni.

A kapitány teljesen megzavarodott:

- És látta valaki, amint éppen készítik őket?

- Nem, ilyesmit nem láttunk, kapitány. Az egyik emberem ugyan megpillantott egy bolygólakót, amint éppen valami színes anyagot kent a barlang falán lévő egyik alakra, de azt már korábban megformálták. Ettől függetlenül csak az az egyetlen magyarázat lehetséges, hogy tudatosan alkották őket. Ezek a tárgyak véletlen események következtében sehogy sem ölthették mostani alakjukat.

- Nagyon érdekesek, de az ember nem érzi a mögöttük rejlő szándékot - mondta a kapitány. - És a holotechnika nem felelne meg jobban a célnak? Mármint ha kifejlesztették már, természetesen.

- E primitív lényeknek fogalmuk sincs arról, hogy a holográfia valaha is kifejleszthető lesz, és nem tudták kívánni az ehhez szükséges millió évet. Különböző lehetséges, hogy a holotechnika nem jobb! Ha ezeket az alakokat összehasonlítjuk az eredetivel, láthatjuk, hogy az ábrázolásokat leegyszerűsítették és finoman átfogalmazták, hogy a sajátos vonások domináljanak. Véleményem szerint ez a művészeti forma hozzáad valamit az eredetihez, és ennek biztosan szándékos mondanivalója van.

A kereskedő odafordult a fölfedezőhöz.

- Lenyűgöznek a képességeid. Meg tudnád magyarázni, hogyan jöttél rá ennek az intelligenciának egyedülálló voltára?

A fölfedező tagadóan intett.

- Ilyesmire egyáltalán nem gyanakodtam. Roppant érdekes, és tisztában vagyok az értékével is, de kíváncsi vagyok, képesek leszünk-e úgy kézben tartani a színeinket és formáinkat, hogy ilyen ábrázolásra alkalmassá tegyük őket. De kíváncsiságomnál is nagyobb a tanácstalanságom. Azon töprengök, hogyan juthattál e tárgyak birtokába. Mit adtál értük

cserébe? Az egész ügy különössége szerintem éppen ebben rejlik.

- Nos - válaszolta a kereskedő -, bizonyos értelemben igazad van. A helyzet nagyon különös. Kezdetből nem tudtam, mit árihatnék nekik, hiszen ezek a teremtmények olyan kezdetlegesek, de ez a fölfedezés túl fontosnak tűnt ahhoz, hogy tétlenül veszni hagyjuk. Ezért az e tárgyakat alkotó lények csoportjából kiválasztottam egyet, amelynek a tudatmezeje valahogy élénkebbnek tűnt a többiekénél, és megkíséreltem, hogy adjak neki valami ajándékot cserébe.

- És sikerült. Ez magától értetődik - mondta a fölfedező. - Igen, sikerült - sóhajtotta a kereskedő boldogan, észre sem véve, hogy a fölfedező megállapította a tényt, és nem kérdést tett föl neki. - Ezek a lények - folytatta - éles kődarabbal kiegészített, hosszú botokkal megölik a színekkel ábrázolt állatokat. A botok áthatolnak az állatok bőrén, megsebesítik és legyöngítik őket. Ekkor a lényeink már könnyen megölhetik azokat, bár egyenként kisebbek és gyengébbek a vadászott állatoknál. Értésükre adtam, hogy egy kisebb, kőhegyű pálcát nagyobb erővel és hatékonysággal juttathatnak célba, ha egy kifeszített húrt használnak hajtóerőként.

- Ilyesféle szerkezeteket már leltünk más primitív, bár ennél jóval fejlettebb civilizációk birtokában - emlékezett a fölfedező. - A paleoentalisták íjnak és nyílnak nevezik.

- De hogyan hasznosíthatnák ezt a tudást? - kétkedett a kapitány. - A fejlettségnek e szintjén ez lehetetlen.

- Mégis sikerült. Kétségtelenül. Az érintett tudatmező reakciója szinte elviselhetetlenül éles fölismerésben nyilvánult meg. Bizonyára nem gondoljátok, hogy elhoztam volna ezeket a tárgyakat, még ha hússzor ilyen értékesek lennének is, ha nem vagyok teljesen biztos benne, hogy adhatok értük valamit! Semmiért semmit, kapitány.

- Éppen ebben rejlik a helyzet különössége - mormolta a fölfedező halk, fakó hangon -, a befogadókészségükben! - De figyelj rám, kereskedő! - mondta a kapitány. - Ezt mégsem tehetjük meg. Még nem elég érettek hozzá. Bajt hozunk rájuk. Nemcsak az állatokat, hanem egymást is gyilkolják majd ezzel az eszközzel.

- Mi nem hoztunk rájuk bajt, és ezután sem fogunk. Hogy ők mit tesznek egymással, és hová lyukadnak ki végül millió év múlva, kizárólag az ő dolguk.

A kapitány és a kereskedő elindult, hogy előkészítse a bemutatót a csillaghajó egész legénysége számára. A fölfedező közben szomorúan sóhajtotta a távozók után:

- Egyszóval elfogadták. És a jég hátán is megélnek! Húszezer év múlva ez már a mi gondunk is lesz!

Tudta azonban, hogy úgysem hinnének neki. Végtelen szomorúsággal magába roskadt.

Füssi-Nagy Géza fordítása